Nr 30.

Ankom till riksdagens kansli den 29 maj 1942 kl. 4 e. m.

Bevillningsutskottets betänkande, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om rätt att vid taxering till kommunal inkomstskatt samt statlig inkomst- och förmögenhetsskatt åtnjuta avdrag för avsättning till investeringsfond.

I en den 10 april 1942 dagtecknad, till bevillningsutskottet hänvisad proposition, nr 234, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att antaga följande, vid propositionen fogade

Förslag
till
Förordning
om rätt att vid taxering till kommunal inkomstskatt samt statlig inkomst- och förmögenhetsskatt åtnjuta avdrag för avsättning till investeringsfond.

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

Vid beräkning av nettointäkt av rörelse enligt kommunalskattelagen och förordningen om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt under de beskattningsår, för vilka taxering verkställes åren 1942, 1943 och 1944, äger skattskyldig njuta avdrag för belopp som enligt vad i denna förordning sägs av årsvinsten avsättes till investeringsfond. Där sådant avdrag medgivits skattskyldig, skall denne dock vara underkastad de föreskrifter i avseende å fondens användning som nedan meddelas.

Rätt till avdrag på grund av avsättning till fond som i 2 § 1 mom. a) och b) sägs tillkommer allenast svenskt aktiebolag och svensk ekonomisk förening, som jämlikt punkt 4 av anvisningarna till 29 § kommunalskattelagen tillgodonjuter fri avskrivning å maskiner eller andra för stadigvarande bruk avsed-

da inventarier. Rätt till avdrag på grund av avsättning till fond som i 2 § 1 mom. c) sägs tillkommer endast svenskt aktiebolag och svensk ekonomisk förening.

2 §.

1 mom. Investeringsfonder som i denna förordning avses äro

a) investeringsfond för byggnader,

b) investeringsfond för inventarier och varulager,

c) investeringsfond för arbeten i gruva, samt

d) investeringsfond för ersättande av förkrigslager.

2 mom. Avsättning för vilken avdrag enligt 1 § medgives må för visst beskattningsår ej överstiga,

a) i fråga om investeringsfond för byggnader:

tio procent av årsvinsten enligt vederbörligen fastställd balansräkning för beskattningsåret och ej heller, såvitt angår aktiebolag, tre procent av aktiekapitalet vid beskattningsårets utgång,

b) i fråga om investeringsfond för inventarier och varulager samt investeringsfond för arbeten i gruva:

sammanlagt tjugu procent av årsvinsten och ej heller, såvitt angår aktiebolag, sex procent av aktiekapitalet, samt

c) i fråga om investeringsfond för ersättande av förkrigslager:

ett belopp motsvarande minskning av dold reserv i varulager i samband med lagerminskning från utgången av det beskattningsår, som gick till ända närmast före den 1 september 1939, till utgången av det beskattningsår taxeringen avser, med tillägg av 20 procent av den beräknade anskaffningskostnaden vid förstnämnda tidpunkt för det därefter avgångna lagret,

eller, om trots lagerminskningen den dolda reserven mellan de angivna tidpunkterna ej ändrats eller ock ökats, ett belopp motsvarande 20 procent av nämnda anskaffningskostnad med avdrag i förekommande fall av reservökningen,

dock att i förra fallet avdrag för fondavsättning ej må ske med större belopp än 80 procent av nämnda anskaffningskostnad samt att i båda fallen vid avsättningen skall avräknas belopp för vilket liknande avdrag för fondavsättning åtnjutits under föregående beskattningsår.

Har lagerminskning förorsakats av statligt förfogande, eldsvåda eller därmed jämförlig, av den skattskyldiges åtgöranden oberoende anledning, må, såvitt angår det sålunda avgångna lagret, det belopp, som i de under c) i detta mom. angivna fallen beräknas till 20 procent av anskaffningskostnaden vid utgången av det beskattningsår som gick till ända närmast före den 1 september 1939, i stället beräknas till skillnaden mellan kostnaden för att anskaffa ett mot lagerminskningen svarande lager vid utgången av det beskattningsår taxeringen avser och sagda anskaffningskostnad; och skall beträffande lagerminskning som nu sagts den ovan stadgade begränsningen av avdraget till 80 procent av sistnämnda kostnad ej äga tillämpning.

(Se vidare anvisningen.)

3 §.

Investeringsfond för byggnader, för inventarier och varulager samt för arbeten i gruva må jämlikt denna förordning tagas i anspråk endast under något av de beskattningsår, för vilka taxering verkställes åren 1943 och 1944, eller under sådant senare beskattningsår, som av Kungl. Maj:t genom särskilt beslut bestämmes.

Beslut av Kungl. Maj:t som nu sagts må avse företag av alla slag eller företag eller verksamhet av viss beskaffenhet. Beslutet skall meddelas efter hörande av kommerskollegium och fullmäktige i riksbanken, och skall medgivande att taga investeringsfond i anspråk avse minst två beskattningsår i följd.

4 §.

Investeringsfond må jämlikt denna förordning tagas i anspråk under visst beskattningsår för ändamål varom här nedan sägs:

investeringsfond för byggnader: för avskrivning å byggnader som uppförts under samma beskattningsår;

investeringsfond för inventarier och varulager: för avskrivning å maskiner och andra för stadigvarande bruk avsedda inventarier samt nedskrivning å råvaror, hel- och halvfabrikat med högst ett belopp motsvarande kostnaden för tillverkning eller anskaffning av dylika tillgångar under samma beskattningsår, därvid skall iakttagas att tillgång som av den skattskyldige förvärvats från annan rörelseidkare, vilken är med den skattskyldige förbunden i väsentlig ekonomisk intressegemenskap, må medräknas endast om tillgången tillverkats under beskattningsåret;

investeringsfond för arbeten i gruva: för undersökningsarbete, förberedande arbete och tillredningsarbete under beskattningsåret i gruva, stenbrott eller annan liknande fyndighet; samt

investeringsfond för ersättande av förkrigslager: för nedskrivning å råvaror, hel- och halvfabrikat på det sätt och i den utsträckning som angivits beträffande investeringsfond för inventarier och varulager, i den mån tillverkningen eller anskaffningen innefattar lagerökning under beskattningsåret.

Hinder möter ej att taga i anspråk investeringsfond för inventarier och varulager för de ändamål som nyss angivits för investeringsfond för arbeten i gruva eller att taga i anspråk investeringsfond av senare slaget för de ändamål som nyss angivits för fond av förra slaget. Investeringsfond för arbeten i gruva må dock av annan än den som tillgodonjuter fri avskrivning å maskiner och andra för stadigvarande bruk avsedda inventarier tagas i anspråk endast för sådana arbeten i gruva som ovan sägs.

5 §.

För beskattningsår, under vilket medel avsatta till investeringsfond enligt vederbörlig balansräkning tagits i anspråk jämlikt denna förordning, må vid taxeringen avdrag för i 4 § avsedd avskrivning å byggnader eller inven-

tarier eller för där omförmäld nedskrivning å varulager eller för där angivna arbeten i gruva med belopp svarande mot fondens minskning ej ske, men skall, där medlen tagits i anspråk för avskrivning eller nedskrivning, den ifrågavarande tillgången anses i beskattningsavseende åsatt ett värde så bestämt som om för sagda år dylikt avdrag medgivits.

6 §.

Hava fondmedel, som avsatts till investeringsfond, ej tagits i anspråk i enlighet med fondens ändamål senast under det beskattningsår, för vilket taxering sker under sjätte taxeringsåret efter det då avdrag för avsättningen medgivits, skall den skattskyldige efterbeskattas för vad som avsatts utan att därefter i enlighet med denna förordning hava tagits i anspråk för det avsedda ändamålet. Vid tillämpning av denna föreskrift iakttages, att tidigare till konjunkturinvesteringsfond eller investeringsfond avsatta medel anses hava tagits i anspråk före senare avsatta medel.

Vid efterbeskattning varom här är fråga skola såväl statliga som på grund av taxering till kommunal inkomstskatt utgående utskylder av vederbörande beskattningsnämnd påföras den skattskyldige med belopp, som vid debitering för det beskattningsår, då avsättningen ägt rum, skulle tillkommit för den inkomst efterbeskattningen avser, jämte ränta för sex år efter tre procent eller, där jämlikt 3 § de avsatta medlen ej fått av den skattskyldige tagas i anspråk under något år efter avsättningen, två procent.

Har skattskyldig tagit investeringsfond i anspråk i annan ordning än i 3 och 4 §§ sägs eller beslutit likvidera, skall efterbeskattning enligt denna paragraf omedelbart äga rum, därvid ränta beräknas efter tre procent om året för så många hela år som antalet av de taxeringsår, som förflutit efter det då avdraget medgivits, till och med det då efterbeskattningen sker.

För efterbeskattningen skola taxeringsförordningens bestämmelser i vad de röra eftertaxering äga motsvarande tillämpning, med iakttagande av att ordföranden i den taxeringsnämnd, som verkställer taxeringen till statlig inkomst- och förmögenhetsskatt, skall till taxeringsnämndsordförandena i de övriga taxeringsdistrikt, där efterbeskattning varom här är fråga bör äga rum, lämna meddelande att anledning till efterbeskattning föreligger.

7 §.

Skattskyldig som gjort avsättning till investeringsfond enligt denna förordning är pliktig att vid självdeklaration för det beskattningsår, då avsättningen ägt rum, ävensom för varje påföljande beskattningsår, intill dess de avsatta medlen avförts ur fonden, foga uppgift å blankett enligt formulär, som fastställes av Kungl. Maj:t, rörande avsättning av medel till fonden samt fondens användning och avveckling, så ock, för beskattningsår under vilket fond tagits i anspråk, utredning att de i 4 § i sådant avseende stadgade villkor äro uppfyllda.

8 §.

För tillämpning av denna förordning erforderliga föreskrifter utfärdas av Kungl. Maj:t.

Denna förordning träder i kraft dagen efter den då förordningen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling. Genom denna förordning upphäves förordningen den 20 juni 1941 (nr 433) om fortsatt rätt för svenskt aktiebolag och svensk ekonomisk förening att vid taxering till kommunal inkomstskatt samt statlig inkomst- och förmögenhetsskatt åtnjuta avdrag för avsättning till konjunkturinvesteringsfond. Har när denna förordning träder i kraft fondavsättning gjorts enligt sistnämnda förordning, skall den anses utgöra avsättning enligt denna förordning.

Har investeringsfond för arbeten i gruva eller för ersättande av förkrigslager ej avsatts i balansräkningen för det beskattningsår, för vilket taxering verkställes år 1942,

eller har i nämnda balansräkning avsättning till konjunkturinvesteringsfond enligt förut gällande lagstiftning eller, i fall där lagerminskning förorsakats av statligt förfogande, eldsvåda eller därmed jämförlig anledning, avsättning till investeringsfond för ersättande av förkrigslager skett med lägre belopp än det för vilket avdrag enligt denna förordning medgives,

må såsom avsättning till investeringsfond av vederbörligt slag godkännas förklaring av den skattskyldige, att i räkenskaperna för det på ifrågavarande beskattningsår följande räkenskapsåret överföring till sådan fond skall göras från fond eller konto, som fanns vid beskattningsårets utgång och som kunde disponeras för det ändamål, vartill fonden jämlikt 4 § må tagas i anspråk. Förklaring som nu sagts jämte uppgift enligt 7 § må avgivas till taxeringsnämnd innan denna fattat beslut rörande taxeringen eller till prövningsnämnd i samband med besvär inom den i 119 § 1 mom. taxeringsförordningen angivna tiden.

Anvisning till 2 § 2 mom.

Minskning av dold reserv i varulager från utgången av det beskattningsår, som gick till ända närmast före den 1 september 1939, till utgången av det beskattningsår varom fråga är beräknas på följande sätt:

1) Med dold reserv i varulager vid utgången av det beskattningsår, som gick till ända närmast före den 1 september 1939, förstås det belopp varmed lagrets verkliga värde vid nämnda tidpunkt visas hava överstigit dess bokförda värde vid samma tidpunkt. Det verkliga värdet av lagertillgång vid nämnda tidpunkt bestämmes till kostnaden för att då anskaffa tillgångar av ifrågavarande slag.

2) Dold reserv i varulager vid beskattningsårets utgång beräknas till det belopp, varmed lagret då var nedskrivet under det belopp som det skulle hava kostat att anskaffa detsamma vid utgången av det beskattningsår, som gick till ända närmast före den 1 september 1939.

3) Minskning respektive ökning av dold reserv i varulager under ifrågavarande tidsperiod utgör det belopp, varmed den under 1) angivna dolda reserven över- respektive understiger den under 2) angivna dolda reserven.

4) Har den skattskyldige taxerats till krigskonjunkturskatt och har vid nämnda taxering dold förkrigsreserv beräknats med hänsyn till förhållandena vid utgången av augusti 1939, skall lagervärdet och minskningen av dold reserv enligt denna förordning, i stället för enligt ovan angivna grunder, fastställas med utgångspunkt från lagrets och reservens storlek vid nämnda tidpunkt enligt de för taxeringen till krigskonjunkturskatt stadgade grunder. Även där vid taxering till krigskonjunkturskatt förhållandena vid utgången av det beskattningsår som gått till ända närmast före den 1 september 1939 lagts till grund för beräkning av dold förkrigsreserv, kan den sålunda verkställda beräkningen i regel tagas till utgångspunkt även vid beräkning av reservminskning enligt denna förordning.

Enligt förordningen den 17 juni 1938 (nr 384) angående rätt för svenskt aktiebolag och svensk ekonomisk förening att vid taxering till kommunal inkomstskatt samt statlig inkomst- och förmögenhetsskatt åtnjuta avdrag för avsättning till konjunkturinvesteringsfond medgavs rätt till avdrag för sådan avsättning under de beskattningsår, för vilka taxering verkställts under åren 1939, 1940 och 1941. Genom en särskild förordning den 20 juni 1941 (nr 433) har möjligheten att njuta avdrag för sådan avsättning utsträckts att gälla även de beskattningsår, för vilka taxering verkställes åren 1942, 1943 och 1944. Rätt till avdrag som nyss sagts må äga rum allenast där den skattskyldige jämlikt punkt 4 av anvisningarna till 29 § kommunalskattelagen tillgodonjuter fri avskrivning å maskiner eller andra för stadigvarande bruk avsedda inventarier. De fonder, som avses i den nu gällande lagstiftningen, äro dels konjunkturinvesteringsfonder för byggnader, dels konjunkturinvesteringsfonder för inventarier och varulager. Avsättning för vilken avdrag medgives må för varje beskattningsår ej överstiga viss procent av årsvinsten enligt vederbörligen fastställd balansräkning för beskattningsåret eller, såvitt angår aktiebolag, viss procent av aktiekapitalet vid beskattningsårets utgång. Konjunkturinvesteringsfond må tagas i anspråk endast under sådant beskattningsår, som av Kungl. Maj:t genom särskilt beslut bestämmes under hänsyntagande till att dylika fonders användning må kunna bidraga till en utjämning av konjunkturförhållandena i riket. Genom kungörelse den 18 oktober 1940 (nr 894) har förordnats, att konjunkturinvesteringsfond för byggnader må under de beskattningsår, för vilka taxering verkställes åren 1941, 1942 och 1943, tagas i anspråk jämlikt förenämnda förordning den 17 juni 1938. Särskilda regler äro föreskrivna för disposition av konjunkturinvesteringsfonder. Om fondmedel, som avsatts till konjunkturinvesteringsfond, ej tagits i anspråk i enlighet med fondens ändamål senast under det beskattningsår, för vilket taxering sker under sjätte taxeringsåret efter det då avdrag för avsättningen medgivits, skall den skattskyldige efterbeskattas för vad som avsatts utan att därefter i enlighet med den gällande förordningen ha tagits i anspråk

för det avsedda ändamålet. Skattskyldig som gjort avsättning till konjunkturinvesteringsfond är pliktig att varje år intill dess de avsatta medlen avförts ur fonden lämna uppgift rörande avsättningen samt fondens användning med mera.

I en inom finansdepartementets skatteberedning av kammarrättsrådet, juris doktorn Carl W. U. Kuylenstierna upprättad, den 24 januari 1942 dagtecknad *promemoria,* vilken såsom bilaga fogats vid förevarande proposition, har till behandling upptagits frågan om utvidgning av möjligheten att vid beskattningen göra skattefria avsättningar för kommande behov. Såsom allmän motivering för det i promemorian framlagda förslaget framhölls därvid bland annat följande:

»Under utredningsarbete som inom finansdepartementets skatteberedning företagits rörande vissa näringslivets avskrivningsproblem har bl. a. även beaktats frågan om de skattskyldigas ställning, vilkas varulager minskats utan att kunna åter ersättas. Beträffande många sådana skattskyldiga har lagerrealisationen betytt ett framtagande av före kriget genom nedskrivning bildade dolda reserver, vilka icke kunna ersättas med nya motsvarande reserver och vilka därför beskattas. I och för sig lärer beskattning av sålunda framtagna dolda reserver vara i sin ordning, då den omständigheten att vederbörande fått njuta avdrag när reserverna bildades måste betraktas som en rätt till temporärt uppskov med beskattningen, och den latenta skatteskulden borde anses förfallen till betalning då den dolda reserven avvecklades. Emellertid lärer ej kunna bestridas att en påfallande ojämnhet kommer till synes i förhållandet mellan sådana näringsidkare för vilka en framtvungen reservminskning föreligger och sådana som icke äro i detta läge. Ett särskilt moment av obillighet lärer väl även anses ligga däri att ifrågavarande reserver, som hopsamlats under tider med jämförelsevis lägre skattesatser, tvingas fram under en period då på grund av särskilda omständigheter skattesatserna äro särskilt höga. Beaktande förtjänar också den omständigheten att många skattskyldiga för att undvika den nämnda beskattningseffekten drivas att förvärva varulager som de under andra förhållanden icke skulle anskaffat, med den påföljd att på denna rent konstlade väg efterfrågan på varor stiger och betydelsen av de faktorer som bidraga till prisstegring ökas.

Det har synts önskvärt att genom en tillfällig anordning såvitt möjligt undanröja dessa olägenheter och att ur sitt större sammanhang utbryta denna fråga för att söka få den löst så snart att hänsyn kan tagas till densamma vid upprättande av bokslut för år 1941.»

Ovannämnda promemoria, över vilken efter remiss yttranden avgivits av ett flertal myndigheter och sammanslutningar, ligger till grund för det i propositionen framlagda förslaget. Detta förslag innebär i huvudsak en utbyggnad av lagstiftningen om konjunkturinvesteringsfonder på sådant sätt, att avsättning, för vilken avdrag medgives, må äga rum — förutom till investeringsfond för byggnader samt till investeringsfond för inventarier och varulager — jämväl till investeringsfond för arbeten i gruva och till investeringsfond för ersättande av förkrigslager.

Beträffande motiveringen för det i propositionen framlagda förslaget, i den mån densamma ej återgivits i det föregående, tillåter sig utskottet hän-

visa till vad *departementschefen* anfört i det vid propositionen fogade statsrådsprotokollet. Redogörelsen härutinnan återfinnes å nedan angivna sidor i propositionen:

Allmän motivering s. 10—17, 1 § s. 17—19, 2 § s. 19—35, 3 § s. 35—36, 4 § s. 36—37, 5 § s. 37, 6 § s. 37—38, 7 och 8 §§ s. 38, samt Ikraftträdandet s. 38.

Utskottets yttrande.

1938 års lagstiftning om rätt till avdrag för avsättning till konjunkturinvesteringsfond ingick såsom ett led i statsmakternas åtgärder i syfte att bidraga till och underlätta en utjämning av de växlingar i produktion och sysselsättning, som följde med de ekonomiska konjunkturerna. Enligt denna lagstiftning, vilken ursprungligen gällde vid taxering åren 1939—1941 men vars giltighetstid år 1941 utsträckts till att gälla jämväl vid taxering åren 1942—1944, ägde svenskt aktiebolag och svensk ekonomisk förening åtnjuta avdrag för belopp, som av årsvinsten avsattes till konjunkturinvesteringsfond för byggnader eller för inventarier och varulager. Med denna avdragsrätt avsågs att öka möjligheterna för näringsföretagen att under en lågkonjunktur bereda sysselsättning åt sina anställda genom att då verkställa i och för sig önskvärda byggnadsarbeten, tillverka och anskaffa behövliga maskiner och andra inventarier samt i viss utsträckning tillverka varor för användning när konjunkturen åter förbättrats. I proposition nr 319 till 1938 års riksdag med förslag till förordning i ämnet anförde departementschefen bland annat, att det torde vara obestridligt, att den föreslagna lagstiftningen skulle bereda näringslivet påtagliga förmåner. Främst framhölls därvid möjligheten att å investeringar, som skedde under lågkonjunkturen, med hjälp av skattefria fondavsättningar från tidigare goda år verkställa avskrivningar, vilka vid ifrågavarande tidpunkt måhända eljest endast i mera begränsad mån skulle kunnat utnyttjas i beskattningshänseende. I sitt av riksdagen godkända betänkande nr 33 framhöll 1938 års bevillningsutskott, att med hänsyn till det värde, som den då föreslagna lagstiftningen kunde tänkas äga för framtiden, densamma borde prövas under den av Kungl. Maj:t föreslagna tiden.

Den år 1938 genomförda lagstiftningen var sålunda till sin natur en beredskapslagstiftning. Enligt utskottets mening torde en lagstiftning av denna art under nu rådande förhållanden icke kunna undvaras. Utskottet har ej heller något att erinra mot att denna beredskapslagstiftning nu utbygges till att omfatta jämväl rätt till avdrag för avsättning till investeringsfonder för ersättande av förkrigslager och för arbeten i gruva, vilken anordning utskottet i likhet med departementschefen finner vara av behovet påkallad. Att den föreslagna lagstiftningen vid tillämpningen kan föranleda svårigheter i taxeringstekniskt hänseende synes visserligen ej kunna förnekas. Dessa svårigheter torde dock ej böra överskattas. Desamma skulle säkerligen kunna i avsevärd mån begränsas, därest vid 1943 och 1944 års taxe-

ringar bibehålles en anordning med särskilda taxeringsnämnder, liknande den som gäller vid innevarande års taxering. På grund av vad sålunda anförts får utskottet i princip tillstyrka det i propositionen framlagda förslaget.

Beträffande utformningen av de föreslagna bestämmelserna i 2 § 2 mom. angående avdrag för avsättning till investeringsfond för ersättande av förkrigslager har så till vida tagits hänsyn till den efter krigsutbrottet inträdda prisstegringen, att avdrag medgives — förutom med belopp motsvarande minskning av dold reserv i varulager från utgången av det beskattningsår, som gick till ända närmast före den 1 september 1939, till beskattningsårets utgång — med ytterligare 20 procent av den beräknade anskaffningskostnaden vid förstnämnda tidpunkt för det därefter avgångna lagret. I skatteberedningens promemoria, vari denna bestämmelse föreslogs, förutsattes visserligen såsom normalfall, att återanskaffning av avgånget lager ej skulle ske förrän efter det avspärrningen från importmarknaderna upphört, i vilket fall återanskaffningen borde kunna ske till priser som ej mera avsevärt skilde sig från förkrigspris. Emellertid ansågs rimligt att utgå ifrån att åtminstone någon del av lagerersättningen komme att äga rum redan under pågående krig då priserna ännu kunde vara höga. Efter skälighetsgrunder föreslogs därför såsom norm för avsättning utöver beloppet av den dolda förkrigsreserven 20 procent av förkrigspriset för ett lager svarande mot lagerminskningen. Departementschefen har anslutit sig till denna ståndpunkt. Utskottet har för sin del ej heller något att erinra mot det sålunda föreslagna stadgandet. Enligt utskottets mening bör emellertid, därest prisnivån skulle undergå ytterligare stegring i någon mera väsentlig grad, erforderlig justering av förevarande procentuella tillägg äga rum.

Vad angår författningstexten har utskottet i förtydligande syfte vidtagit vissa formella jämkningar i 6 § och i bestämmelserna rörande ikraftträdandet. Sålunda har i 6 § första stycket orden »avdrag för avsättningen medgivits» utbytts mot orden »avdraget för avsättningen skett», i andra stycket av samma paragraf orden »då avsättningen ägt rum» utbytts mot orden »avsättningen avsett» och orden »efterbeskattningen avser» utbytts mot orden »som efterbeskattas» samt i tredje stycket av samma paragraf ordet »medgivits» ersatts med orden »för avsättningen skett». I bestämmelserna rörande ikraftträdandet sista stycket ha orden »från fond eller konto, som fanns vid beskattningsårets utgång och som kunde» utbytts mot orden »av vinstmedel för beskattningsåret, vilka kunnat». Vidare har utskottet likaledes i förtydligande syfte i anvisningen till 2 §, vilken benämning utskottet anser vara att föredraga framför det i propositionen begagnade uttryckssättet, infört exempel till belysande av innebörden av sistnämnda stadgande, i vad detsamma avser avsättning till investeringsfond för ersättande av förkrigslager.

I övrigt har det i propositionen framlagda förslaget icke givit anledning till erinran från utskottets sida.

Utskottets hemställan.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen måtte, med förklarande att Kungl. Maj:ts proposition nr 234 icke kunnat av riksdagen oförändrad bifallas, antaga det vid propositionen fogade förslaget till förordning om rätt att vid taxering till kommunal inkomstskatt samt statlig inkomst- och förmögenhetsskatt åtnjuta avdrag för avsättning till investeringsfond med de ändringar, att 6 §, bestämmelserna rörande ikraftträdandet samt anvisningen till 2 § erhålla följande lydelse:

6 §.

Hava fondmedel, som avsatts till investeringsfond, ej tagits i anspråk i enlighet med fondens ändamål senast under det beskattningsår, för vilket taxering sker under sjätte taxeringsåret efter det då avdraget för avsättningen skett, skall den skattskyldige efterbeskattas för vad som avsatts utan att därefter i enlighet med denna förordning hava tagits i anspråk för det avsedda ändamålet. Vid tillämpning av denna föreskrift iakttages, att tidigare till konjunkturinvesteringsfond eller investeringsfond avsatta medel anses hava tagits i anspråk före senare avsatta medel.

Vid efterbeskattning varom här är fråga skola såväl statliga som på grund av taxering till kommunal inkomstskatt utgående utskylder av vederbörande beskattningsnämnd påföras den skattskyldige med belopp, som vid debitering för det beskattningsår, avsättningen avsett, skulle tillkommit för den inkomst som efterbeskattas, jämte ränta för sex år efter tre procent eller, där jämlikt 3 § de avsatta medlen ej fått av den skattskyldige tagas i anspråk under något år efter avsättningen, två procent.

Har skattskyldig tagit investeringsfond i anspråk i annan ordning än i 3 och 4 §§ sägs eller beslutit likvidera, skall efterbeskattning enligt denna paragraf omedelbart äga rum, därvid ränta beräknas efter tre procent om året för så många hela år som antalet av de taxeringsår, som förflutit efter det då avdraget för avsättningen skett, till och med det då efterbeskattningen sker.

För efterbeskattningen skola taxeringsförordningens bestämmelser i vad de röra eftertaxering äga motsvarande tillämpning, med iakttagande av att ordföranden i den taxeringsnämnd, som verkställer taxeringen till statlig inkomst- och förmögenhetsskatt, skall till taxeringsnämndsordförandena i de övriga taxeringsdistrikt, där efterbeskattning varom här är fråga bör äga rum, lämna meddelande att anledning till efterbeskattning föreligger.

Bestämmelser rörande ikraftträdandet.

Denna förordning träder i kraft dagen efter den då förordningen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling. Genom denna förordning upphäves förordningen den 20 juni 1941 (nr 433) om fortsatt rätt för svenskt aktiebolag och svensk ekonomisk förening att vid taxering till kommunal inkomstskatt samt statlig inkomst- och förmögenhetsskatt åtnjuta avdrag för avsättning till konjunkturinvesteringsfond. Har när denna förordning träder i kraft fondavsättning gjorts enligt sistnämnda förordning, skall den anses utgöra avsättning enligt denna förordning.

Har investeringsfond för arbeten i gruva eller för ersättande av förkrigslager ej avsatts i balansräkningen för det beskattningsår, för vilket taxering verkställes år 1942,

eller har i nämnda balansräkning avsättning till konjunkturinvesteringsfond enligt förut gällande lagstiftning eller, i fall där lagerminskning förorsakats av statligt förfogande, eldsvåda eller därmed jämförlig anledning, avsättning till investeringsfond för ersättande av förkrigslager skett med lägre belopp än det för vilket avdrag enligt denna förordning medgives,

må såsom avsättning till investeringsfond av vederbörligt slag godkännas förklaring av den skattskyldige, att i räkenskaperna för det på ifrågavarande beskattningsår följande räkenskapsåret överföring till sådan fond skall göras av vinstmedel för beskattningsåret, vilka kunnat disponeras för det ändamål, vartill fonden jämlikt 4 § må tagas i anspråk. Förklaring som nu sagts jämte uppgift enligt 7 § må avgivas till taxeringsnämnd innan denna fattat beslut rörande taxeringen eller till prövningsnämnd i samband med besvär inom den i 119 § 1 mom. taxeringsförordningen angivna tiden.

Anvisning till 2 §.

1. Minskning av dold reserv i varulager från utgången av det beskattningsår, som gick till ända närmast före den 1 september 1939, till utgången av det beskattningsår varom fråga är beräknas på följande sätt:

a) Med dold reserv i varulager vid utgången av det beskattningsår, som gick till ända närmast före den 1 september 1939, förstås det belopp varmed lagrets verkliga värde vid nämnda tidpunkt visas hava överstigit dess bokförda värde vid samma tidpunkt. Det verkliga värdet av lagertillgång vid nämnda tidpunkt bestämmes till kostnaden för att då anskaffa tillgångar av ifrågavarande slag.

b) Dold reserv i varulager vid beskattningsårets utgång beräknas till det belopp, varmed lagret då var nedskrivet under det belopp som det skulle hava kostat att anskaffa detsamma vid utgången av det beskattningsår, som gick till ända närmast före den 1 september 1939.

c) Minskning respektive ökning av dold reserv i varulager under ifråga-

varande tidsperiod utgör det belopp, varmed den under a) angivna dolda reserven över- respektive understiger den under b) angivna dolda reserven.

d) Har den skattskyldige taxerats till krigskonjunkturskatt och har vid nämnda taxering dold förkrigsreserv beräknats med hänsyn till förhållandena vid utgången av augusti 1939, skall lagervärdet och minskningen av dold reserv enligt denna förordning, i stället för enligt ovan angivna grunder, fastställas med utgångspunkt från lagrets och reservens storlek vid nämnda tidpunkt enligt de för taxeringen till krigskonjunkturskatt stadgade grunder. Även där vid taxering till krigskonjunkturskatt förhållandena vid utgången av det beskattningsår som gått till ända närmast före den 1 september 1939 lagts till grund för beräkning av dold förkrigsreserv, kan den sålunda verkställda beräkningen i regel tagas till utgångspunkt även vid beräkning av reservminskning enligt denna förordning.

2. *Exempel* på tillämpning av 2 § 2 mom.:

a)

Lagret 31/12 1938.		Lagret 31/12 1941.			
Anskaffningskostnad		Anskaffningskostnad		Värde enligt priser	
31/12 1938.....	100,000 kr.	31/12 1941.....	90,000 kr.	31/12 1938.....	60,000 kr.
Bokfört värde.....	60,000 kr.	Bokfört värde.....	35,000 kr.	Bokfört värde....	35,000 kr.
Dold reserv.....	40,000 kr.			Dold reserv enligt förkrigspris	25,000 kr.

Till investeringsfond för ersättande av förkrigslager får avsättas

dels minskningen av den dolda reserven från 31 december 1938 till 31 december 1941 vid värdering enligt förkrigspris, d. v. s. 40,000 — 25,000 = 15,000 kr.,

dels 20 procent å lagerminskningen uppskattad enligt förkrigspris, 40,000 kr. (100,000 — 60,000 kr.), d. v. s. 8,000 kr.,

eller sammanlagt *23,000 kr.*

Eftersom 80 procent av anskaffningskostnaden 31 december 1938 å det avgångna lagret (= lagerminskningen), 40,000 kr., utgör 32,000 kr., verkar icke 80 %-spärregeln i detta fall.

b)

Lagret 31/12 1938.		Lagret 31/12 1941.			
Anskaffningskostnad		Anskaffningskostnad		Värde enligt priser	
31/12 1938.....	100.000 kr.	31/12 1941.....	90,000 kr.	31/12 1938.....	60,000 kr.
Bokfört värde.....	80,000 kr.	Bokfört värde.....	35,000 kr.	Bokfört värde....	35,000 kr.
Dold reserv.....	20,000 kr.			Dold reserv enligt förkrigspris	25,000 kr.

I detta fall föreligger ökning av den dolda reserven med 25,000 — 20,000 = 5,000 kr.

Till investeringsfond för ersättande av förkrigslager får därför avsättas 20 procent av lagerminskningen uppskattad till förkrigspris, 40,000 kr. (100,000 — 60,000 kr.), d. v. s. 8,000 kr., med avdrag av nämnda reservökning, 5,000 kr., d. v. s. *3,000 kr.*

I detta fall gäller icke 80%-spärregeln.

c)

Lagret 31/12 1938.		Lagret 31/12 1941.			
Anskaffningskostnad		Anskaffningskostnad		Värde enligt priser	
31/12 1938.....	100,000 kr.	31/12 1941.....	90,000 kr.	31/12 1938.....	60,000 kr.
Bokfört värde.....	80,000 kr.	Bokfört värde.....	30,000 kr.	Bokfört värde....	30,000 kr.
Dold reserv.....	20,000 kr.			Dold reserv enligt förkrigspris	30,000 kr.

I detta fall föreligger ökning av den dolda reserven med 30,000 — 20,000 = 10,000 kr.

Då detta belopp överstiger 20 procent å lagerminskningen uppskattad till förkrigspris, 40,000 kr. (100,000 — 60,000 kr.), d. v. s. 8,000 kr., medgives ej avsättning till investeringsfond för ersättande av förkrigslager.

d)

Lagret 31/12 1938.		Lagret 31/12 1941.			
Anskaffningskostnad		Anskaffningskostnad		Värde enligt priser	
31/12 1938.....	100,000 kr.	31/12 1941.....	90,000 kr.	31/12 1938.....	60,000 kr.
Bokfört värde.....	40,000 kr.	Bokfört värde.....	30,000 kr.	Bokfört värde....	30,000 kr.
Dold reserv.....	60,000 kr.			Dold reserv enligt förkrigspris	30,000 kr.

Till investeringsfond för ersättande av förkrigslager får avsättas

dels minskningen av den dolda reserven från 31 december 1938 till 31 december 1941 vid värdering enligt förkrigspris, d. v. s. 60,000 — 30,000 = 30,000 kr.,

dels 20 procent å lagerminskningen uppskattad enligt förkrigspris, 40,000 kr. (100,000 — 60,000 kr.), d. v. s. 8,000 kr., tillsammans 38,000 kr.,

dock ej mer än 80 procent av anskaffningskostnaden 31 december 1938 å det avgångna lagret (= lagerminskningen) 40,000 kr.,

d. v. s. *32,000 kr.*

e)

Lagret 31 december 1938 och 31 december 1941 samt förutsättningar i övrigt antagas vara lika med exempel d). Det antages emellertid, att av det lager som avgått från 31 december 1938 till 31 december 1941 (lagerminskningen), representerande enligt förkrigspris ett belopp av 100,000 — 60,000 = 40,000 kr., tillgångar för 10,000 kr. försålts och tillgångar för 30,000 kr. förstörts genom eldsvåda.

Av reservminskningen 30,000 kr. belöper alltså $^1/_4$ eller 7,500 kr. på försäljning och $^3/_4$ eller 22,500 kr. på eldsvåda.

Beträffande den del av lagerminskningen, som gäller försålt lager, får avsättningen avse 7,500 kr. med tillägg av 20 procent å 10,000 kr. (= förkrigsvärdet å ifrågavarande lager), d. v. s. 2,000 kr., dock ej mer än 80 procent å 10,000 kr., d. v. s. 8,000 kr.

Beträffande den del av lagerminskningen, som gäller genom eldsvåda förstört lager, får avsättningen avse ovan angivna reservminskning 22,500 kr. med tillägg av 15,000 kr., d. v. s. det belopp varmed anskaffningskostnaden

31 december 1941 för ifrågavarande lager, 45,000 kr., enligt de i exempel d) gjorda antagandena översteg motsvarande anskaffningskostnad 31 december 1938, 30,000 kr.

Den sammanlagda avsättningen till investeringsfond för ersättande av förkrigslager kan alltså uppgå till högst 8,000 + 22,500 + 15,000 = *45,500 kr.*

f)

Lagret 31/12 1938.		Lagret 31/12 1941.			
Anskaffningskostnad		Anskaffningskostnad		Värde enligt priser	
31/12 1938.....	100,000 kr.	31/12 1941.....	90,000 kr.	31/12 1938.....	60,000 kr.
Bokfört värde.....	70,000 kr.	Bokfört värde.....	26,000 kr.	Bokfört värde....	26,000 kr.
Dold reserv.....	30,000 kr.			Dold reserv enligt förkrigspris	34,000 kr.

Det antages liksom i exempel e) att av lagerminskningen 10,000 kr. belöpa på försäljning och 30,000 kr. på eldsvåda.

Avsättningen får beräknas, för den del av lagerminskningen, som avser det försålda lagret, till 20 procent av 10,000 kr., d. v. s. till 2,000 kr., samt för den del av lagerminskningen, som avser genom eldsvåda förstört lager, till 15,000 kr. (d. v. s. det belopp varmed anskaffningskostnaden 31 december 1941 för detta lager, 45,000 kr., enligt de givna förutsättningarna översteg motsvarande anskaffningskostnad 31 december 1938, 30,000 kr.), tillsammans 17,000 kr. Därifrån skall dock avdragas det belopp av 4,000 kr. (34,000 — 30,000 kr.), varmed den dolda reserven ökats. Avsättningen får alltså avse högst ett belopp av *13,000 kr.*

g) Därest det i exemplen a), b), d), e) och f) antages, att de beträffande 31 december 1941 angivna uppgifterna rörande varulagret m. m. i stället avsåge förhållandena 31 december 1942, skall från den på angivet sätt uträknade avdragsgilla avsättningen avdragas belopp, för vilket liknande avdrag åtnjutits under år 1941.

Stockholm den 29 maj 1942.

På bevillningsutskottets vägnar:

A. J. BÄRG.

Närvarande:

från första kammaren: herrar *Johan Bärg, Elon Andersson, friherre Lagerfelt*, Sjödahl, Egnell, Bengtsson, Frans Ericson*, Robert Berg*, Herman Ericsson* och *Sandström*;* samt

från andra kammaren: herrar *Hagberg* i Malmö*, *Björklund*, Olsson* i Gävle*, *Orgård, Lundell, Jonsson* i Skedsbygd*, *Sundström* i Skövde, *Olofsson* i Höganäs, *Bladh* och *Svensson* i Ljungskile.

* Icke närvarit vid justering av betänkandet.

Särskilt yttrande

av herr *Lundell,* som anfört:

»Förordningen av år 1938 angående rätt att vid taxering åtnjuta avdrag för avsättning till konjunkturinvesteringsfond samt 1941 års prolongeringsförordning avsågo huvudsakligen att — genom avsättning av medel under bättre konjunkturer, vilka medel skulle användas för byggnadsarbeten och anskaffning av maskiner och varulager under sämre konjunkturer — verka konjunkturutjämnande.

Den nu föreslagna förordningen om rätt till avdrag för avsättning till investeringsfonder måste anses även hava till föremål att under en kristid med uppskruvade priser och nedsatt penningvärde förhindra beskattning av fiktiva vinster.

Det synes då i rättvisans intresse önskvärt, att även jordbruksnäringen snarast möjligt göres delaktig i denna förmån, som f. n. är avsedd att medgivas endast åt företag som i skattetekniskt avseende driva 'rörelse'. Inom jordbruksnäringen äger nämligen f. n. icke rum normal förnyelse vare sig av byggnader — på grund av de höjda byggnadskostnaderna och avtalsstridigheterna — eller av inventarier inklusive traktorer och bilar — på grund av starkt höjda priser och importsvårigheter. Såväl byggnader som inventarier äro emellertid utsatta för en slitning, som under dessa krisår ingalunda är mindre än under förkrigsåren. Denna slitning kan dock icke komma till uttryck i jordbrukarnas deklarationer, på grund av att de särskilda reglerna för beskattning av inkomst av jordbruksfastighet ej medgiva avskrivningar. Dessa deklarationer komma därför att visa mindre utgifter å jordbruksbilagan än de affärsmässigt riktiga och följaktligen även en nettointäkt som till avsevärd del måste anses vara fiktiv.

Om vi antaga att ett jordbruksföretag med ett arbetande kapital om t. ex. 200,000 kr. under normala år skulle hava lämnat en nettointäkt av 10,000 kr. efter att på byggnader och inventarier ha nedlagt 8,000 kr. om året, så bör detta jordbruksföretag i nuvarande tid under förutsättning av i övrigt oförändrade förhållanden redovisa en vinst av 18,000 kr., om ingen förnyelse av byggnader och inventarier sker, och 14,000 kr., om förnyelse sker till hälften, vinster av vilka i första fallet 8,000 kr. och i senare fallet 4,000 kr. måste anses vara av fiktiv natur.

För att undgå beskattning av sådana fiktiva vinster borde jordbruksföretagen äga rätt att göra skattefria avsättningar av årsintäkten för framtida användning till byggnader och inventarier, avsättningar av ungefär liknande storlek som medgivas för företag som driva 'rörelse'.

Det synes icke nödvändigt att för medgivande av sådana skattefria avsättningar fordra skyldighet att föra handelsböcker, utan torde tillräcklig kontroll kunna vinnas genom användande av särskilt utarbetad deklarationsbilaga.»